

Білик Вадим Миколайович, доцент
кафедри адміністративної діяльності
НАВС, кандидат юридичних наук,
доцент

ДО ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

За останні три десятиліття насильство щодо жінок, включаючи домашнє насильство, привертає підвищену увагу з боку міжнародної спільноти, що знаходить своє відображення у міжнародному праві. Протягом цього періоду було здійснено кілька вирішальних кроків, серед яких: ухвалення Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок в 1979 р., а також загальних рекомендацій та висновків, затверджених Комітетом з ліквідації дискримінації щодо жінок; Декларації ООН про викорінення насильства щодо жінок в 1993 р.; Міжамериканської конвенції про запобігання, покарання і викорінення насильства щодо жінок в 1994 р.; Пекінської декларації в 1995 р.; Протоколу про права жінок в Африці до Африканської хартії прав людини і народів в 2003 р.; і це лише деякі з них. Таким чином, існує потужна міжнародно-правова база в галузі боротьби з насильством щодо жінок. Рада Європи також ухвалила низку рішень і дій, спрямованих на вирішення проблеми насильства щодо жінок, в першу чергу, План дій від 1995 р., Рекомендацію Rec (2002) Комітету міністрів державам-членам Ради Європи про захист жінок від насильства від 2002 р. і, нарешті, Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, також відому як Стамбульська конвенція. Фактично, Стамбульська конвенція є найбільш повним і далекосяжним документом у цій галузі, оскільки у ній поєднано кращі світові стандарти та практики. Вона також відтворює сучасний погляд на права людини, який передбачає розуміння того, що боротьба з насильством стосовно жінок є обов'язком держави.

Стамбульська конвенція набула чинності 1 серпня 2014 р. після її ратифікації 10 державами.

Щодо вітчизняного законодавства з питань попередження насильства в сім'ї, розроблення якого було розпочато після прийняття Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [1], є недосконалим.

Чинне законодавство України містить певні неузгодженості зокрема, в ньому відсутнє визначення гендерно зумовленого насильства, у якого є багато проявів (домашнє насильство, зґвалтування, фізичні напади, переслідування, сексуальні домагання тощо), не передбачає ефективного цивільно-правового захисту потерпілих, гендерної складової у проведенні превентивних заходів. Масштаби явища важко оцінити через брак даних, оскільки проводиться збір інформації лише щодо насильства в сім'ї, і цифри щороку збільшуються: за статистичними даними Мінсоцполітики, в Україні у 2015 році зафіксовано 103 101 звернення з приводу насильства в сім'ї, з них 89 551 - від жінок. Але й ці дані не можна вважати показовими, оскільки насильство є латентним явищем, факт якого в більшості випадків приховується.

Існує обмеженість сфери застосування чинних законодавчих актів, неузгодженість їх між собою, зокрема, Закон «Про попередження насильства в сім'ї» [1] не містить норм щодо будь-яких форм насильства стосовно жінок і не пов'язаними з Законом «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [2].

Саме, з метою боротьби з домашнім насильством, 17 листопада поточного року Верховна рада України прийняла у першому читанні «Проект Закону про запобігання та протидію домашньому насильству». Законопроектом пропонується впровадження комплексного підходу по боротьбі з домашнім насильством, суттєво доповнюються існуючі інструменти такої боротьби, введення нових визначень термінів, та інші норми, спрямовані на покращення захисту потерпілих від домашнього насильства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15 лист. 2001 р. / Голос України від 20.12.2001. - № 242.
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08 верес. 2005 р. / Урядовий кур'єр від 19.10.2005. - № 198.